

Likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 31.panta trešā un ceturtā daļa

Virsraksts: Par maternitātes un slimības pabalsta aprēķināšanai piemērojamām normām saistībā ar Satversmes tiesas spriedumu Nr.2003-19-0103, kā arī par prasījumu – labvēlīgāka administratīvā akta izdošana un par likuma robu aizpildīšanu

Tēze: Pieteicēja prasījums atcelt administratīvo aktu par pabalsta piešķiršanu un uzlikt par pienākumu iestādei izdot jaunu administratīvo aktu, nosakot lielāku pabalstu, ir vērtējams kā pieteikums par papildu administratīvā akta izdošanu jeb administratīvā akta grozīšanu no ne tik labvēlīga uz labvēlīgāku.

To apstiprina apsvērumi, ka, ja pieteikums tiktu apmierināts tikai daļā par administratīvā akta atcelšanu, bet netiktu apmierināts daļā par jauna administratīvā akta izdošanu, tas pieteicējas interesēm būtu mazāk atbilstošs kā gadījumā, ja pieteikums abās daļās tiktu noraidīts.

Tādējādi šāds prasījums ir jāvērtē nevis no tiesību ierobežojuma viedokļa (vai tiesību normas attaisno pieteicējas tiesību ierobežojumu), bet gan no tā, vai pieteicējai pienākas papildus pieprasītās tiesības (konkrētajā gadījumā – lielāks pabalsts).

Tēze: Satversmes tiesa ar 2004. gada 14. janvāra spriedumu lietā Nr. 2003-19-0103 par spēkā neesošām atzinusi tiesību normas, kuras noteica, ka kalendārās dienas vidējā apdrošināšanas iemaksu alga pabalsta aprēķināšanai nedrīkst pārsniegt 50 procentus no 1/365 no valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta gada maksimālā apmēra, kas bija spēkā apdrošināšanas gadījuma iestāšanās dienā. Attiecībā uz pieteicējam Satversmes tiesa minētās normas atzina par spēkā neesošām no dienas, ka šīm personām radušās tiesības uz attiecīgo pabalstu.

No Satversmes tiesas sprieduma secinājumu daļas nepārprotami izriet, ka Satversmes tiesa, izvērtējot apstrīdētās tiesību normas, kā nepamatoti ierobežojošu un neatbilstošu Satversmei ir uzskatījusi tieši 50 procentu nosacījumu pabalstu izmaksai. Savukārt nosacījumu, ka iemaksu alga nedrīkst pārsniegt 1/365 no valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta gada maksimālā apmērā, par neatbilstošu Satversmei tiesa nav atzinusi.

Tēze: Gadījumā, ja sakarā ar Satversmes tiesas spriedumu laika posmam, par kuru iestādei jāizdod jauns administratīvais akts (jāaprēķina pabalsts, ņemot vērā Satversmes tiesas nolemto), pabalsta aprēķināšanas kārtību *expressis verbis* nenosaka neviena tiesību norma, uzskatāms, ka konkrētajā gadījumā ir izveidojies likuma robs. Iestādei tas šādā situācijā

jāaizpilda, sistēmiski analizējot līdzīgu gadījumu tiesisko regulējumu (lemšanas brīdī spēkā esošo) un šīs analīzes rezultātā konstatētos tiesību principus jāpiemēro konkrētajā gadījumā.

Tēze: Iepriekšējā tiesību norma (kas bija spēkā pirms Satversmes tiesas atceltās normas) būtu piemērojama vienīgi tādā gadījumā, ja apstākļi, kuru dēļ personai radušās tiesības uz pabalstu, būtu iestājušies pirms Satversmes tiesas vērtētās normas spēkā stāšanās vai arī, ja Satversmes tiesa vērtētās normas būtu atzinusi par spēkā neesošām no to spēkā stāšanās dienas.

Tēze: Apstāklis, ka tiesa nolēmumā nav tiešā tekstā atbildējusi uz visiem procesa dalībnieka argumentiem, pats par sevi nav pamats tiesas nolēmuma atcelšanai. Tiesai ir jāuzklausā visi argumenti, bet tai nav pienākuma spriedumā atrunāt jebkuru no tiem. Tiesai ir jāizvērtē tie argumenti, kurus tā uzskata par lietas izlemšanai nozīmīgiem no tiesību viedokļa. Tikai tad, ja tiesa neanalizē kādu būtisku vai izšķirošu argumentu, tā pieļauj pārkāpumu.

Tēze: Tas, ka tiesa sprieduma motīvu daļā kā argumentāciju izmanto tiesu prakses atziņas un argumentāciju, kas izteikta citā nolēmumā, kurā lietas faktiskie un tiesiskie apstākļi ir līdzīgi, gadījumā, ja tiesa pilnībā pievienojas šīm atziņām un argumentācijai, ir ne tikai pieļaujams, bet arī vēlams. Tādējādi tiek nodrošināta vienlīdzības principa ievērošana (minētais atbilst arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksei), un tas nav uzskatāms par tiesnešu neatkarības principa pārkāpumu.

**Latvijas Republikas Augstākās tiesas
Senāta Administratīvo lietu departamenta
2006.gada 1. jūnija
SPRIEDUMS
Lietā Nr. SKA – 184**

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore J. Briede
 senatore D. Mīta
 senators N. Salenieks

piedaloties pieteicējam *B.S.*, viņas pārstāvim *A.S.* un atbildētājam Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pilnvarotajam pārstāvim Aijai Barkānei,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz *B.S.* pieteikumu par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2004. gada 17. marta lēmuma Nr. 66 atcelšanu un jauna administratīvā akta par pabalsta pārrēķināšanu izdošanu, sakarā ar *B.S.* kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005. gada 19. decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – VSAA) Rīgas pilsētas Latgales filiāle ar 2002. gada 28. novembra lēmumu Nr. 11822 piešķīrusi *B.S.* slimības pabalstu 244,62 latus par laiku no 2002. gada 18. oktobra līdz 2002. gada 3. novembrim. Savukārt ar lēmumu Nr. 11823 tā piešķīrusi viņai maternitātes pabalstu 1 658,90 latus par laiku no 2002. gada 4. novembra līdz 2003. gada 12. janvārim. Šos abus lēmumus *B.S.* apstrīdējusi.

VSAA ar 2003. gada 16. janvāra lēmumu Nr. 7 un lēmumu Nr. 8 atstājusi negrozītus apstrīdētos lēmumus.

VSAA Rīgas pilsētas Latgales filiāle ar 2003. gada 27. marta lēmumu Nr. 7722 piešķīrusi *B.S.* maternitātes pabalstu par laiku no 2003. gada 13. janvāra līdz 9. martam 1 327,12 latus.

[2] *B.S.* vērsās Latvijas Republikas Satversmes tiesā (turpmāk – Satversmes tiesa), lūdzot atzīt par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmei (turpmāk – Satversme) likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 31. panta ceturto daļu, pārejas noteikumu 2.4. apakšpunktu un Ministra kabineta 1998. gada 28. jūlija noteikumu Nr. 270 „Vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķināšanas kārtība un valsts sociālās apdrošināšanas pabalstu piešķiršanas, aprēķināšanas un izmaksas kārtība” 8. punktu.

Satversmes tiesa ar 2004. gada 14. janvāra spriedumu lietā Nr. 2003-19-0103 attiecībā uz konstitucionālās sūdzības iesniedzējām I.P. un *B.S.* atzinusi par spēkā neesošu likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 31. panta ceturto daļu (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2002. gada 31. decembrim) un pārejas noteikumu 2.4. apakšpunktu no brīža, kad iesniedzējām radās tiesības uz slimības un maternitātes pabalstiem.

[3] VSAA Rīgas rajona nodaļa ar 2004. gada 26. janvāra lēmumu Nr. 1290 pārrēķinājusi *B.S.* slimības pabalstu par laiku no 2002. gada 18. oktobra līdz 2002. gada 3. novembrim un aprēķinājusi izmaksājamo pabalsta starpību 241,72 latus; ar 2004. gada 26. janvāra lēmumu Nr. 1300 pārrēķinājusi maternitātes pabalstu par laiku 2002. gada 4. novembra līdz 2003. gada 12. janvārim un aprēķinājusi izmaksājamo pabalsta starpību 1 658,90 latus; ar 2004. gada 26. janvāra lēmumu Nr. 1301 pārrēķinājusi maternitātes pabalstu par laiku 2003. gada 13. janvāra līdz 9. martam un aprēķinājusi izmaksājamo pabalsta starpību 1 327,12 latus. *B.S.* šos lēmumus apstrīdējusi.

Izskatījusi šos apstrīdēšanas iesniegumus, VSAA ar 2004. gada 17. marta lēmumu Nr. 66 atstājusi spēkā apstrīdētos lēmumus.

[4] *B.S.* iesniegusi Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu, kurā lūgusi atcelt VSAA 2004. gada 17. marta lēmumu Nr. 66 un uzlikt pienākumu VSAA izdot jaunu administratīvo aktu par pabalsta pārrēķināšanu, tostarp izmaksāt atlīdzinājumu – likumiskos sešus procentus gadā no pamatparāda. Vēlāk *B.S.* iesniegusi arī pieteikuma papildinājumus, kuros papildus lūgusi: (a) konstatēt, kura tiesību norma (likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 31. panta redakcija) ir piemērojama, aprēķinot un izmaksājot maternitātes un slimības pabalstus pieteicējai; (b) uzlikt par pienākumu VSAA izmaksāt pieteicējai slimības pabalstu atbilstoši VSAA Rīgas pilsētas Latgales filiāles 2002. gada 28. novembra lēmuma Nr. 11822 „Par slimības pabalsta piešķiršanu” ailē „Aprēķināts” norādītajam; (c) uzlikt par pienākumu VSAA izmaksāt pieteicējai maternitātes pabalstu atbilstoši VSAA Rīgas pilsētas Latgales filiāles 2002. gada 28. novembra lēmuma Nr. 11822 „Par slimības pabalsta piešķiršanu” ailē „Aprēķināts” norādītajam; (d) uzlikt par pienākumu VSAA izmaksāt pieteicējai maternitātes pabalstu atbilstoši VSAA Rīgas pilsētas Latgales filiāles 2003. gada 27. marta lēmuma Nr. 7722 „Par maternitātes pabalsta piešķiršanu” ailē „Aprēķināts” norādītajam; (e) uzlikt par pienākumu VSAA izmaksājamās summas nekavējoties pārskaitīt uz pieteicējas bankas kontu; (f) izmaksāt pieteicējai atlīdzinājumu – likumiskos sešus procentus gadā no pamatparāda līdz pamatparāda faktiskās samaksas brīdim; (g) norādīt spriedumā, ka piespriesto parādu pieteicēja pieņem ar piebildi, ka netiek atlaisti nokavējuma procenti un pirmām kārtām no saņemtajām naudas summām tiek segti procenti un tikai tad pamatparāds.

[5] Administratīvā rajona tiesa ar 2004. gada 4. oktobra spriedumu *B.S.* pieteikumu apmierinājusi daļēji. Tiesa atcēlusi pārsūdzēto VSAA lēmumu, uzlikusi VSAA pienākumu 30 dienu laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas pārrēķināt un izmaksāt *B.S.* slimības pabalstu

un maternitātes pabalstu, ņemot vērā spriedumā konstatētos faktus un to juridisko vērtējumu. Savukārt pārējā daļā tiesa pieteikumu noraidījusi.

[6] Izskatījusi lietu sakarā ar VSAA un *B.S.* apelācijas sūdzību Administratīvā apgabaltiesa ar 2005. gada 19. decembra spriedumu atzinusi par nepamatotu un noraidījusi *B.S.* pieteikumu. Apgabaltiesa spriedumu pamatojusi ar tālāk minētajiem motīviem.

[6.1] Atbilstoši likumam „Par valsts sociālo apdrošināšanu” valsts sociālās apdrošināšanas pakalpojumus, tostarp maternitātes un slimības pabalstus, var piešķirt personai no personas ienākumu apjoma, kas gada laikā nepārsniedz valsts noteikto maksimumu. Obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru nosaka Ministru kabinets. Ja obligātās iemaksas ir veiktas no ienākuma, kas pārsniedz valsts noteikto iemaksu objektu maksimumu, normatīvie akti paredz kārtību, kādā persona tiek informēta par pārmaksāto iemaksu esamību un iespēju tās saņemt atpakaļ.

[6.2] Atbilstoši likumam „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” pabalstu aprēķināšanai par pamatu ņem vidējo apdrošināšanas iemaksu algu. No likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” izriet, ka vidējā apdrošināšanas iemaksu alga ir saistīta ar obligāto iemaksu objekta apmēra ierobežojumu.

[6.3] Likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 31. pants 2000. gada 23. novembrī tika papildināts ar ceturto daļu, paredzot, ka „kalendārās dienas vidējā apdrošināšanas iemaksu alga pabalstu aprēķināšanai nedrīkst pārsniegt 50 procentus no 1/365 no valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta gada maksimālā apmēra, kas bija spēkā apdrošināšanas gadījuma iestāšanās dienā”. Minētā tiesību norma noteica ierobežojumus personām, kuru gada ienākumi pārsniedza pusi no obligāto iemaksu objekta maksimālā apmēra. Ierobežojums attiecināms arī uz pieteicēju.

[6.4] Satversmes tiesa par spēkā neesošu atzina likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 31. panta ceturtajā daļā noteikto 50 procentu ierobežojumu. Pieņemot lēmumu par slimības un maternitātes pabalsta pārrēķināšanu, VSAA ierobežojumu nav piemērojuši.

[6.5] Pieteicējas viedoklis, ka maternitātes un slimības pabalstu aprēķināšanā nav piemērojams ne vien 50 procentu ierobežojums, bet arī obligāto iemaksu objekta maksimālā apmēra ierobežojums, nav pareizs. Satversmes tiesa par apstrīdēto normu atzinusi tikai 50 procentu ierobežojumu, tāpēc nav izvērtējusi obligāto iemaksu objekta maksimālā apmēra noteikšanas atbilstību.

[6.6] Nepamatota ir VSAA norāde, ka, pārrēķinot pieteicējas slimības un maternitātes pabalstus, piemērota likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 31. panta ceturta

daļa (redakcijā, kas ir spēkā no 2003. gada 1. janvāra), jo tādējādi tiktu pārkāpts princips, ka tiesību normām nav atgriezeniska spēka.

[6.7] Nepamatoti ir pieteicējas apgalvojumi, ka atbildētājs nav ievērojis patvaļas aizlieguma, privātpersonas tiesību ievērošanas, vienlīdzības, tiesiskuma un tiesiskās palāvības principus, kā arī nav ievērojis administratīvā akta formu.

[6.8] Tā kā pārsūdzētais VSAA ir tiesisks, noraidāmi ir pieteicējas pārējie prasījumi par jauna administratīvā akta izdošanu un likumisko procentu atlīdzinājumu.

[7] *B.S.* ir iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā lūdz atcelt minēto Administratīvās apgabaltiesas spiedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Šo lūgumu pamatošanai viņa norādījusi tālāk minētos argumentus.

[7.1] Apgabaltiesa ir nepamatoti sašaurināti interpretējusi Satversmes tiesas spriedumu, tas ir, nav ņēmusi vērā, ka Satversmes tiesa būtībā ir atzinusi par antikonstitucionālu visu 31. panta ceturto daļu, nevis tikai norādi uz 50 procentiem šajā tiesību normā. Par Satversmes tiesas nodomu liecina arī apstākļi, ka Satversmes tiesa ir norādījusi, ka sociālais pabalsts sievietēm pirms un pēc dzemdībām Eiropas sociālās hartas gaismā ir uzskatāms par pietiekamu, ja tas tiek izmaksāts 80 procentu apmērā no sievietes vidējiem ienākumiem. Taču konkrētajā gadījumā VSAA sākotnēji izmaksājusi pabalstu, kas veidojuši 32 procentus no pieteicējas vidējiem ienākumiem, bet pēc pārrēķināšanas – 64 procentus. Tādējādi apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka Satversmes sprieduma rezultātā pieteicējai faktiski pienākas pabalsts 100 procentu apmērā.

[7.2] Tiesa nepareizi interpretējusi likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 31. panta trešo daļu un tādējādi nepamatoti atzinusi, ka VSAA bija tiesības noteikt vidējo apdrošināšanas iemaksu algu, ņemot vērā obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru. Šī tiesību norma Ministru kabinetam dod tiesības tikai noteikt vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķināšanas kārtību, taču tā nesniedz VSAA tiesisko pamatu un metodi minēto pabalstu aprēķināšanai un izmaksāšanai. Turklāt Ministru kabinets nav tiesīgs noteikt papildu ierobežojumus tiem, kas nav noteikti likumā. Tādēļ uz 31. panta trešās daļas pamata izdoto Ministru kabineta 1998. gada 28. jūlija noteikumu Nr. 270 „Vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķināšanas kārtība un valsts sociālās apdrošināšanas pabalstu piešķiršanas, aprēķināšanas un izmaksas kārtība” 8. punktā noteiktā vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķināšanas formula nav spēkā, jo Satversmes tiesa attiecībā uz pieteicēju atzinusi par spēkā neesošu likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 31. panta ceturto daļu. Tādējādi, nepārbaudot tiesību normu hierarhiju, tiesa pārkāpusi arī Administratīvā procesa likuma 104. pantu.

[7.3] Apgabaltiesa nepamatoti nav vērtējusi VSAA pienākumu izmaksāt pilnu aprēķinu un nepamatoti secinājusi, ka konkrētajā gadījumā pieteicējam ir tiesības uz pārmaksāto valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu atmaksu. Izdarot šādu secinājumu, tiesa nav ņēmusi vērā, ka atbilstoši Ministru kabineta 2002. gada 2. maija noteikumu Nr. 164 „Kārtība, kādā tiek aprēķinātas un atmaksātas pārmaksātās valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas” 20. punktam, pastāv iespēja neatmaksāt pārmaksāto summu, ja tā ir ņemta vērā, piešķirot sociālos pakalpojumus. No konkrētās lietas apstākļiem ir konstatējams, ka VSAA šo pārmaksāto summu ir ņēmusi vērā, pieņemot sākotnējos lēmumus. Savukārt VSAA pieteicējas pārmaksu aprēķinu ir veikusi tikai 2004. gada 26. janvārī. Turklāt šajā aspektā apgabaltiesa ir nepareizi interpretējusi šo noteikumu 14. punktu un nepamatoti uzlikusi privātpersonai iestādei likumā noteiktos pienākumus un tādējādi pārkāpusi labas pārvaldības principu. 14. punktā noteiktais – persona, kura līdz kalendāra gadam sekojošā gada 31. jūlijam nav saņēmusi VSAA paziņojumu par pārmaksu aprēķinu, pēc šī termiņa beigām to var iegūt aģentūras filiālē pēc dzīvesvietas adreses – ir piemērojams tikai tajos gadījumos, ja paziņojums ir ticis nosūtīts, taču persona nosūtīto paziņojumu nav saņēmusi.

[7.4] Apgabaltiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 247. panta pirmo daļu, bez pamatojuma noraidot pieteicējas prasījumu par atlīdzinājumu.

[7.5] Apgabaltiesa nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 14.¹ pantu un 251. panta piektās daļas 1. punktu, nenorādot argumentus, ar kuriem noraidīti pieteicējas pierādījumi. Turklāt tiesa sprieduma rezolutīvajā daļā atsaukusies tikai uz procesuālajām tiesību normām.

[7.6] Apgabaltiesa ir iespējams pārkāpusi tiesas neatkarības principu, jo sprieduma motīvus lielā mērā ir pārņēmusi no līdzīgas lietas, ko izskatījusi apgabaltiesa citā sastāvā. Minētais apstāklis rada šaubas, ka tiesas sastāvs, kas izskatījis konkrēto lietu, ir bijis neatkarīgs savos secinājumos.

[8] VSAA ir iesniegusi paskaidrojumus par *B.S.* kasācijas sūdzību. VSAA savos paskaidrojumos norādījusi, ka Administratīvā apgabaltiesa interpretējusi Satversmes tiesas 2004. gada 14. janvāra spriedumu atbilstoši tā jēgai. Atzīstot, ka pārsūdzētais VSAA lēmums ir pamatots un tiesisks, tiesa pamatoti nav vērtējusi pieteicējas prasījumu daļā par zaudējumu atlīdzinājumu un jauna administratīvā akta izdošanu. VSAA ieskatā apgabaltiesa spriedumu taisījusi atbilstoši sprieduma formai un saturam.

[9] Tiesas sēdē *B.S.* un viņas pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzību, papildus norādot, ka Satversmes tiesā tika apstrīdēts arī apdrošināšanas iemaksu algas ierobežojums un ka *B.S.*

nebija saņēmusi ne VSAA paziņojumu par pārmaksāto sociālo iemaksu atmaksu, ne pašu atmaksu.

VSAA pārstāve kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[10] Ņemot vērā, ka šīs lietas apstākļi un argumenti lielā mērā ir līdzīgi lietai Nr. SKA-53, kas Administratīvo lietu departamentā tika izskatīta 2006. gada 28. februārī, šajā spriedumā lielā mērā tiks izmantoti tie paši argumenti, kas tika izmantoti spriedumā lietā Nr. SKA-53. Šajā spriedumā tiks norādīta arī papildus argumentācija.

[11] Satversmes tiesa ar 2004. gada 14. janvāra spriedumu lietā Nr. 2003-19-0103 attiecībā uz *B.S.* par spēkā neesošām atzina tiesību normas, kuras noteica, ka kalendārās dienas vidējā apdrošināšanas iemaksu alga pabalsta aprēķināšanai nedrīkst pārsniegt 50 procentus no 1/365 no valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta gada maksimālā apmēra, kas bija spēkā apdrošināšanas gadījuma iestāšanās dienā.

[12] Kā jau secināts spriedumā lietā Nr. SKA-53, no Satversmes tiesas sprieduma secinājumu daļas nepārprotami izriet, ka Satversmes tiesa, izvērtējot apstrīdētās tiesību normas, kā nepamatoti ierobežojošu un neatbilstošu Satversmei ir uzskatījusi tieši 50 procentu nosacījumu pabalstu izmaksai. Šādu secinājumu apstiprina, piemēram, 9.2. apakšpunktā atzītais, ka apstrīdētā tiesību norma paredz atšķirīgu attieksmi pret tiem, kuru ienākumi pārsniedz 50 procentus no gada maksimālā iemaksu objekta, un tiem, kuru ienākumi nepārsniedz šādu summu. Turpretim nosacījums, ka iemaksu alga nedrīkst pārsniegt 1/365 no valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta gada maksimālā apmērā, nerada atšķirīgu attieksmi ne pret vienu subjektu. Tieši otrādi, Satversmes tiesa 9.1. apakšpunktā ir norādījusi: “Sociālās apdrošināšanas iemaksas personas maksā no saviem ienākumiem, kas nepārsniedz *maksimālo gada ienākumu objektu* (šobrīd līdz 18 400 latu). Līdz ar to visas personas, kurām ir tiesības saņemt minētos pabalstus, ir vienādos un salīdzināmos apstākļos.” Būtisks ir arī apstāklis, ka Satversmes tiesa ir lēmusi arī par likuma “Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” pārejas noteikumu 2.4. apakšpunktu (kad noteikums par 50 procentu ierobežojumu bija pārcelts no 31. panta un pārejas noteikumiem), bet nav lēmusi par tajā pašā laikā spēkā esošo 31. panta ceturtās daļas redakciju, kurā tāpat kā iepriekš bija ietverts nosacījums, ka kalendārās dienas vidējā apdrošināšanas iemaksu alga pabalsta aprēķināšanai

nedrīkst pārsniegt 1/365 no valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta gada maksimālā apmēra.

Ievērojot iepriekš teikto, Administratīvo lietu departaments nepiekrīt kasācijas sūdzībā izteiktajam apgalvojumam, ka apgabaltiesa nepamatoti sašaurināti interpretējusi Satversmes tiesas spriedumu.

[13] Kaut arī *B.S.* tiesā ir vērsusies ar pieteikumu gan par administratīvā akta atcelšanu, gan par jauna administratīvā akta izdošanu, atbilstoši Administratīvā procesa likuma 184. pantam šis pieteikums ir vērtējams kā pieteikums par papildu administratīvā akta izdošanu jeb administratīvā akta grozīšanu no ne tik labvēlīga uz labvēlīgāku. To apstiprina apsvērums, ka, ja pieteikums tiktu apmierināts tikai daļā par administratīvā akta atcelšanu, bet netiktu apmierināts daļā par jauna administratīvā akta izdošanu, tas pieteicējas interesēm būtu mazāk atbilstošs kā gadījumā, ja pieteikums abās daļās tiktu noraidīts.

Ar pārsūdzētajiem lēmumiem *B.S.* nav uzlikts pienākums, kā arī nav atņemtas kādas *B.S.* piemītošas tiesības. Tātad attiecībā uz viņu nav izdots nelabvēlīgs administratīvais akts klasiskā izpratnē. Ar pārsūdzēto administratīvo aktu *B.S.* ir piešķirts papildus pabalsts, kas pēc būtības ir labvēlīgs administratīvais akts. Tā kā *B.S.* vēlas vēl labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, šāds prasījums ir jāvērtē nevis no tiesību ierobežojuma viedokļa (vai tiesību normas attaisno pieteicējas tiesību ierobežojumu), bet gan no tā, vai pieteicējai pienākas papildus pieprasītās tiesības (konkrētajā gadījumā – lielāks pabalsts).

[14] Ņemot vērā iepriekš teikto, ar Satversmes tiesas spriedumu atceltās tiesību normas pašas par sevi *B.S.* tiesības neierobežoja un to atcelšana attiecīgo problēmu neatrisināja. Lai saņemtu papildus pabalstu, *B.S.* 2004. gada 20. janvārī vērsās ar iesniegumu VSAA. Uz šī iesnieguma pamata VSAA izdeva jaunu administratīvo aktu (tas ir, administratīvo aktu, par ko ir strīds šajā tiesvedībā).

Brīdī, kad VSAA bija jāizdod jaunais administratīvais akts attiecībā uz *B.S.* par periodu, par kuru viņai pienācās attiecīgais pabalsts, šī pabalsta aprēķināšanas kārtību *expressis verbis* nenoteica neviena tiesību norma, jo Satversmes tiesa attiecībā uz viņu par šo periodu attiecīgās normas bija atzinusi par spēkā neesošām. Administratīvo lietu departaments nevar piekrist *B.S.*, ka tādā gadījumā bija jāpiemēro iepriekšējā likuma redakcija, proti, tā redakcija, kas bija spēkā līdz 2000. gada 31. decembrim. Satversmes tiesa likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 31. panta ceturto daļu (kas bija spēkā līdz 2002. gada 31. decembrim) atcēla no dienas, kad *B.S.* radušās tiesības uz slimības un maternitātes pabalstu, tas ir, ne agrāk kā no 2002. gada 18. oktobra, nevis no 2001. gada 1. janvāra, kad

stājās spēkā 31. panta ceturtais daļas redakcija, kas tika apstrīdēta Satversmes tiesā. Tātad šajā gadījumā nevar runāt par klasisku gadījumu, ja tiesību normas grozījumi tiek atcelti, tā vietā stājās spēkā redakcija, kas pastāvēja pirms apstrīdēto grozījumu spēkā stāšanās. Līdz ar to no Satversmes tiesas sprieduma un tiesību normu sistēmas, ievērojot likumu „Par valsts sociālo apdrošināšanu” (sk. arī 6.2. apakšpunktu) neizriet, ka šādā gadījumā būtu piemērojama tiesību norma, kas bija zaudējusi spēku jau pirms *B.S.* bija radušās tiesības uz slimības un maternitātes pabalstiem.

Tā kā pabalsta piešķiršanu attiecībā uz *B.S.* tieši neregulēja neviena tiesību norma, Administratīvo lietu departaments konstatē, ka ar Satversmes tiesas spriedumu konkrētajā gadījumā izveidojās likuma robs, kas VSAA šādā situācijā bija jāaizpilda, sistēmiski analizējot līdzīgu gadījumu tiesisko regulējumu un šīs analīzes rezultātā konstatētos tiesību principus piemērojot konkrētajā gadījumā.

2004. gada 20. janvārī, kad *B.S.* vērsās ar iesniegumu VSAA, bija spēkā likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 31. panta trešā daļa un ceturtais daļa, kura attiecīgi noteica, ka vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķināšanas kārtību valsts sociālās apdrošināšanas pabalstu aprēķināšanai nosaka Ministru kabinets un ka kalendārās dienas vidējā apdrošināšanas iemaksu alga pabalsta aprēķināšanai nedrīkst pārsniegt 1/365 no valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta gada maksimālā apmēra, kas bija spēkā apdrošināšanas gadījuma iestāšanās dienā. Tādējādi VSAA, izdodot administratīvo aktu, šī tiesību norma bija jāņem vērā. Tas, ka VSAA uz normu ir atsaukusies tieši, nenorādot metodi, ar kuru tā nonākusi pie šīs normas piemērošanas, nav uzskatāms par pamatu administratīvā akta atcelšanai. Turklāt pie šāda rezultāta VSAA arī būtu nonākusi, vērtējot kopsakarā tiesību normas, kas bija spēkā laikā, par kuru *B.S.* pienācās attiecīgais pabalsts (*sk. arī Administratīvo lietu departamenta 2006. gada 28. februāra sprieduma lietā Nr. SKA-53 12. punktu*).

Tādējādi pamatots ir apgabaltiesas secinājums, ka “nenoliedzami, ka šāds pabalstu apmēra pārrēķins atbilst tam tiesiskajam regulējumam, kas ietverts likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 31. panta ceturtais daļā (spēkā no 2003. gada 1. janvāra)”.

[15] Ņemot vērā iepriekš minētos argumentus, nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesai bija jāņem vērā Ministru kabineta 2002. gada 2. maija noteikumu Nr. 164 „Kārtība, kādā tiek aprēķinātas un atmaksātas pārmaksātās valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas” 20. punkts, atbilstoši kuram pastāv iespēja neatmaksāt pārmaksāto summu, ja tā ir ņemta vērā, piešķirot sociālos pakalpojumus. Pārrēķinot pabalstu 2004. gada 26. janvārī, pārmaksātā summa nav ņemta vērā.

Tāpat apgabaltiesai nebija jāvērtē apstākļi, ka *B.S.* nebija saņēmusi VSAA paziņojumu par pārmaksāto sociālo iemaksu atmaksu. Šis apstākļi nevarēja ietekmēt aprēķināmo pabalsta summu.

[16] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa bez pamatojuma noraidījusi pieteicējas prasījumu par atlīdzinājumu. Apgabaltiesa to ir pamatojusi ar apstākli, ka pārsūdzētais VSAA lēmums ir pamatots un tiesisks. Turklāt šajā daļā ne VSAA, ne pieteicēja Administratīvās rajona tiesas spriedumu nebija pārsūdzējusi.

[17] Attiecībā uz kasācijas sūdzībā minētajiem apsvērumiem, ka apgabaltiesas spriedumā nav doti argumenti, ar kuriem tiktu noraidīti pieteicējas paskaidrojumi par konkrētiem lietas apstākļiem, Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata, ka tie nav pamatoti. Apstākļi, ka tiešā tekstā nav atbildēts uz visiem procesa dalībnieka argumentiem, nav pats par sevi pamats apgabaltiesas sprieduma atcelšanai. Apgabaltiesa savu spriedumu balstījusi uz tiesiskā regulējuma izvērtēšanu, kas piemērots konkrētiem lietas apstākļiem, un kuru Administratīvo lietu departaments atzīst par pareizu. Argumenti, kurus apgabaltiesa saskaņā ar kasācijas sūdzībā minēto nav izvērtējusi, Administratīvo lietu departamenta ieskatā nav atzīstami par tādiem, kas varētu ietekmēt lietas iznākumu. Līdz ar to nav konstatējams Administratīvā procesa likuma 14.¹ panta un 251. panta piektās daļas 1. punktu pārkāpums. Turklāt Administratīvo lietu departaments citos nolēmumos ir atzinis, ka tiesai ir jāuzklausa argumenti, bet tai nav pienākuma spriedumā atrunāt jebkuru argumentu. Tiesai ir atļauts izvērtēt tādus argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa. Tikai tad, ja tiesa neanalizē kādu būtisku vai izšķirošu argumentu, tā pieļauj pārkāpumu (*sk. Administratīvo lietu departamenta 2004. gada 23. novembra sprieduma lietā Nr. SKA-216 8. punktu, 2006. gada 28. februāra sprieduma lietā Nr. SKA-54 12. punktu*).

[18] Nepamatots ir arguments, ka apgabaltiesa ir pārkāpusi tiesas neatkarības principu, jo sprieduma motīvus lielā mērā ir pārņēmusi no līdzīgas lietas, ko izskatījusi apgabaltiesa citā sastāvā. Ja tiesa pilnībā pievienojas motīviem, kas izteikti citā nolēmumā, kurā faktiskie un tiesiskie apstākļi ir līdzīgi, ir ne tikai pieļaujams, bet arī vēlams izmantot šos pašus motīvus. Iepriekš teiktais atbilst arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksei.

[19] Ņemot vērā iepriekš minētos argumentus, Administratīvās apgabaltiesas spriedums ir tiesisks un pamatots, bet *B.S.* kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348. panta 1. punktu un 346. pantu,
Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Administratīvās apgabaltiesas 2005. gada 19. decembra spriedumu atstāt negrozītu, bet *B.S.*
kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore

J. Briede

senatore

D. Mita

senators

N. Salenieks